

Miejsce
na naklejkę

dysleksja

MOL-P1 1P-092

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

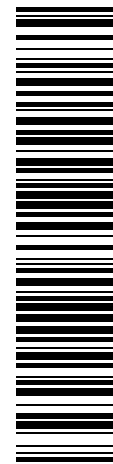
**MAJ
ROK 2009**

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **70 punktów**

*Część I – 21 pkt
Część II – 49 pkt*

Życzymy powodzenia!

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

CZĘŚĆ I – rozumienie czytanego tekstu**Teksto supratimo užduotis**

Atidžiai perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus. Atsakinėkite tik teksto pagrindu ir tik savo žodžiais – jeigu užduotyje nenurodyta kitaip.

Renata Baltrušaitė*Iš vaikystės knygelių pažįstama*

1. „Jei galėčiau grįžti į kurį nors savo gyvenimo laikotarpį, rinkčiausi tą, kai man jau 45-eri. Nesirinkčiau jaunystės, - tvirtina Ada Skliutauskaitė. - Ne todėl, kad laikai buvo tokie ar anokie, bet kad jauna aš pati buvau neįdomi“.
2. Pasklaidę senas namų šeimininkės nuotraukas, svečiai vargu ar sutiktų su šia nuomone. Ir Ada užsimena neretai tapdavusi menininkų vakarėlių siela, mat visą gyvenimą mėgo šokti ir kartais netgi demonstruodavusi pilvo šokį. Dabar nieko tuo nenustebintum - panašių šokėjų pilna naktiniuose baruose. Bet pabandykite įsivaizduoti tokį numerį entuziastingų komunizmo statybų Lietuvoje metais...
3. „Dailės institute mokiausi turbūt pačiais gūdžiausiais jo laikais. Vieni dėstytojai patys nedaug teišmanė, kiti žinojo daugiau, bet negalėjo apie tai prasyti. Mūsų diplominiai darbai - grynas socialistinis realizmas... Dabar aš suvokiu, kad traktorininką irgi buvo galima vaizduoti savaip – talentingai“, - sako grafikė.

Pradėjo nuo iliustracijų

4. Manoji karta A. Skliutauskaitės pavardę puikiai prisimena iš vaikystės. Knygelės vaikams tuomet kainuodavo kapeikas, kiekvienuose namuose jų būdavo daug. O ir diaprojektorius – nesudėtingas, tyliai zirziantis geležinis aparatiukas, į kurį dedamas filmas - buvo dažnuose namuose. Prieš miegą, kol kojos maloniai šildavo po antklode, galėdavai rodyti sau „kiną“ ant kambario sienos, kiekvieną filmo kadra tyrinėdamas tiek, kiek patinka.
5. A. Skliutauskaitė diafilmuose sako atvaizdavusi kone visą lietuvių klasiką ir iliustravusi dešimtis vaikiškų knygelių. Turbūt nebuvo tokio vaikų rašytojo, su kuriuo nebūtų tekę bendradarbiauti. „Veideliai mano piešiniuose būdavo simpatiški, todėl ir vaikams, ir autoriams iliustracijos patikdavo. Tik spalvas tarybinės spaustuvės pakeisdavo neatpažįstamai“, - teigia Ada. Vieną dailią iliustraciją „Pelenei“ iki šiol laiko pakabinusi ant sienos, kad svečiai galėtų ją palyginti su atvartu knygoje.
6. O diafilmams dailininkė dėkinga už tai, kad būtent šis monotoniškas darbas paskatino tolti nuo realistinės manieros ir ieškoti individualaus stiliaus. „Kurdama tuos begalinius filmus supratau: kol kiekvieną detalę juose išpiešiu - išprotėsiu. Pamažu išmokau atsirinkti, kas būtina, o kas ne, atsikračiau kompozicijos perkrovimo. Tai buvo pirmieji žingsniai kūrybinės laisvės link“, - tvirtina Ada.

Emocionali tapytoja

7. Antradienį „Lietuvos aido“ galerijoje atidarytoje A. Skliutauskaitės parodoje šalia piešinių eksponuojama ir tapyba. Nors „tapybiškumo“ ženklų žinovai įžiūrėtų ir ankstesnėse Ados litografijose, tapyti ji sako išdrįsusi neseniai. Kaip visada - pačiai sau netikėtai. „Tapyti galiu tik akrilinais dažais - aliejinių kvapas būtų „peilis“ mano astmai. O kartais taip norisi storesnio, sodresnio potėpio... Netgi tinkamos dirbtuvės neturiu. Kol vienas po kito augo vaikai, patogiausiu buvo dirbti namie - juk iliustracijoms piešti pakanka stalo. Dabar kas tau dirbtuvę beduos...“ - sako Ada. [...]
8. Menininkus A. Skliutauskaitė irgi dalija į dvi grupes: vieni vadovaujasi logika, kiti – emocijomis. Tačiau svarbiausia – talentas, o talentingų kūrėjų esama abiejose stovyklose. „Pati esu iš tų emocionaliųjų, ekspresyviųjų. Man paveikslas pradžia – dažniausiai tik spalvinis impulsas. Jau vėliau atsiranda plastika, figūros... O apie siužetus apskritai negalvoju, todėl man būna sunku kalbėti apie savo darbus. Svarbiausia – spalva ir nuotaika“, - aiškina Ada.

Šiaurės trauka

9. Savo naujos parodos atidarymo ji laukė neramiai: „Nežinau, kaip manoji tapyba bus priimta. Staiga iš kažkur darbuose radosi ryškios spalvos, nors visą gyvenimą labiausiai patiko subtilūs pilki, melsvi, rusvi tonai...“ Pripažįsta, kad visuomet taip būna: senesni, ilgiau pagulėję darbai atrodo esantys kažko verti, o nauji kelia netikrumo jausmą. Turbūt reikia laiko susitaikyti su dar vienu pokyčiu savyje.
10. Kol kas laiko būta aiškiai per mažai. Pokalbio mintį dažnai nutraukia ekspresyvus atodūsis: „Ir kam reikėjo tai rodyti?..“ Į kambarį atnešti keli ryškiai geltoni „naujojo stiliaus“ tapybos darbai greit vėl paslepiami buto gelmėse: abstrakcionistei Adai jie atrodo nepadoriai konkretūs. „Keliaus į salonus parduoti“, - paaškina išnešdama.
11. Sunki širdies operacija moteriai įkvėpė tiek kūrybinės energijos, kad nebepamenanti, kada anksčiau taip intensyviai dirbusi. „Tarsi koks liukas galvoje atsidarė. Tiek grožio matau aplinkui - netgi visai negražiose dalykuose. Mane į kalėjimo kameralą dabar uždaryk - ir ten atrasčiau labai patrauklią dėmelę sienoje“, - šypsosi dailininkė.

[...]

Inteligencijos nesuvaidinsi

12. Išižiūrėjus paveiksluose galima atrasti daug primityvių senų namelių kontūrų ir ypač daug langų. Toks ir naujosios parodos pavadinimas – „Vilties langai“ Samprotauju, kad langas - tai ribos įvaizdis. Tarp to, kas statiška, ir to, kas juda (juk vaizdas už lango retai būna sustingęs). Tarp buvusio ir būsimojo „aš“. Tarp vidaus ir išorės...
13. „Langai man patinka, nors filosofijos nerūpi. Palieku jas menotyrininkams. Tiesiog labai gražios man senos trobelės, tos, kurių mažai belikę - natūralaus seno medžio pilkumo. Tačiau niekada nepiešiu vienos konkrečios. Apskritai pradėdama darbą niekada neįsivaizduoju jo užbaigto“, - tvirtina dailininkė.
14. Apsukę ratą, grįžtame prie pradžios: kodėl nenorėtų pakartoti jaunystės? „Buvau tada labai naivi, tiesiog infantili. Cinizmo ir dabar neapkenčiu, bet manau, kad naivumo žmoguje turi būti saikingai“, - aiškina Ada.

[...]

15. Dailininkė nemano, kad tikroji inteligencija - iš kartos į kartą perduodama vertybė: iš kaimo kilęs žmogus, kuriam nesvetimas jautrumas ir takto jausmas, dažnai būna inteligentiškesnis nei pasipūtęs miestietis. Ir pacituoja akademiko Dmitrijaus Lichačiovo mintį: „Galima apsimesti dosniu, tačiau inteligentišku apsimesti neįmanoma“.
- ### Įdėmios klausytojos
16. Nors kambaryje esame dviese, mus visą laiką stebi dar kokia dešimtis porų akių. Tos akys padažytais vokais, su atardytos medžiagos kutų blakstienomis. Neįjuda - klauso labai įdėmiai.
 17. Lėlių siuvimu A. Skliutauskaitė „užsikrėtė“ gal prieš aštuonerius metus, tuo labai nustebindama pažįstamus. Juk lėlei sukurti reikia kantrybės, o Ada - gyvas sidabras, nors sveikata ir nebeleidžia judėti taip, kaip anksčiau. Visos lėlės nepriekaištingai aprėdytos ir visų žvilgsniuose atsispindi neišreikštas liūdesys. „Man atrodo, liūdesys tas - iš manęs pačios“, - prisipažįsta Ada.
 18. Dailininkės siūtos lėlės jau buvo eksponuotos Vilniuje ir Kaune. Be jų namai šeimininkei atrodė tušti: kambariuose liko kėdžių, kuriose niekas nesėdi, atidžiai tavęs klausydamasis.
 19. Beje, kėdės - irgi vienas pamėgtų kūrybos motyvų. Yra visas A. Skliutauskaitės spalvotų litografijų ciklas, pavadintas „Pokalbiu“: jokių žmonių, tik kėdės ir nuotaikų dėmės tarp jų. Vieni šią istoriją „skaito“ nuo pradžios: buvo viena kėdė, atsiranda dvi. Kiti - nuo galo: buvo dvi kėdės, po to jos pikta sukasi viena nuo kitos, kol lieka viena. Taip dailininkė atpažįsta optimistus ir pesimistus.

UŽDUOTYS**1 užduotis (2 balai)**

Paaiškinkite kaip suprantate frazę: „svečiai vargu ar sutiktų su šia nuomone“. (Kas yra „ši nuomonė“ ir kodėl „vargu ar sutiktų“?) (1, 2 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

2 užduotis (2 balai)

Remdamiesi visu tekstu parašykite savo nuomonę, kodėl A. Skliutauskaitė turėdama galimybę grįžti į kokį nors savo gyvenimo laikotarpį, pasirinktą tą, kai buvo 45-erių, o ne jaunystę?

.....

.....

.....

.....

.....

3 užduotis (2 balai)

Ką reiškia dailininkės pasakyti žodžiai: „Dailės instituto patys gūdžiausi laikai“? (3 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

4 užduotis (1 balas)

Remdamiesi visu tekstu pasakykite, kokia menine veikla užsiiminėjo A. Skliutauskaitė?

.....

.....

.....

.....

.....

5 užduotis (1 balas)

Kuris sakiny atitinka teksto turinį? Pasirinkite vieną teisingą variantą. (4, 5 pastr.):

- a) Visuose namuose kadaise buvo diaprojektorius, todėl visi žiūrėjo diafilmus;
- b) Menininkė šildydama kojas po antklode, žiūrėjo savo sukurtus diafilmus ir tyrinėjo kiekvieną diafilmo kadra;
- c) Dailininkė laiko pakabinusi ant sienos vieną „Pelenės“ iliustraciją tam, kad galėtų pavaizduoti svečiams savo iliustracijų tobulas spalvas lyginant su jų atvaizdais knygose;
- d) A. Skliutauskaitė yra iliustravusi visų lietuvių rašytojų knygas.

6 užduotis (2 balai)

Kokie veiksniai lėmė tai, kad menininkė pajuto kūrybinę laisvę? (6 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

7 užduotis (2 balai)

Ką reiškia A. Skliutauskaitės žodžiai: „O kartais taip norisi storesnio, sodresnio potėpio...“ ? (7 pastr.)

.....

.....

.....

.....

8 užduotis (2 balai)

Prie kokios menininkų kategorijos A. Skliutauskaitė priskiria save ir kuo tai motyvuoja? (8 pastr.)

.....

.....

.....

.....

9 užduotis (2 balai)

Ką turėjo omeny menininkė, sakydama: „Mane į kalėjimo kamerą dabar uždaryk - ir ten atrasčiau labai patrauklią dėmelę sienoje“? (11 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

10 užduotis (2 balai)

Kaip galėtumėte paaiškinti skyrelio antraštę „Inteligencijos nesuvaidinsi“?
(12-15 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

11 užduotis (2 balai)

Kokias dailininkės nuotaikas atspindi jos kūryboje lėlės? (17-18 pastr.)

.....

.....

.....

.....

.....

12 užduotis (1 balas)

Kokio stiliaus šis tekstas ir kokia jo paskirtis?

.....

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

Ta część zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu. Wybierz jeden z nich i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

1 tema: Remdamiesi Šatrijos Raganos kūrinio *Irkos tragedija* pateikta ištrauka bei visa novele, išanalizuokite Irkos vidinio, sukurtojo ir realaus pasaulio kontrastą.

Ištraukos

Irka pagautomis akimis žiūri į saulutės namą. Ak, jo gražumas! Visas auksinis auksitelaitis, o stogas rausvas kaip rožių žiedai, o langai violetiniai lyg žibutės. Prieš namą

vartai įvairiaspalviai, spinduliuota karūna papuošti. Šviesu, linksma turi būti tame name. O Irkos namai štai tokie niūrūs ir tamsūs, ir tušti... Mamytės nėra, tad pryšakinės durys užrakintos, ir Irka gauna eiti aplinkui. Po virtuvę bruzda Liudvė, su kuria Irka turi didelio noro pasikalbėti, o Džim tuo tarpu pašmirinėti po slaptus virtuvės kampus. Bet Liudvei reikia eiti į ledinę, į malkinę, į dešimtį kitų vietų, tad Irkai nieko daugiau nebelieka, tik eiti toliau. Ji eina per visą eilę didelių, tuščių, apmirusių kambarių, kuriuose brėkis, išlindęs jau iš kampų slenka į vidų. Mergelės žingsnelių aidas lekia iš vieno kambario į kitą, žadindamas miegančius baldus. Jie bunda, purtos ir tiesias, tikėdamies su džiaugsminga viltim tuojau ką nors ant jų atsisėsiant, į juos atsiremsiant, šiltą, gyvą ranką ant jų padėsiant, maloniai jais pasigrožėsiant, laukdamies tuojau išgirsią linksmą pašnekesį ir juoką. Bet aidas akimirksniu tilsta – ir jie vėl sukniubę nerias į savo miegą. Tik valgomajame budriai tikčioja laikrodis, o kažkur kitame užklydęs uodas dainuoja savo aukštu diskantu.

Įėjusi į erdvų vaikų kambarį su viena tiktai našlaitiškai baltuojančia lovele, Irka tuojau imasi darbo. Reikia kuo greičiau guldyti lėles, nes vaikams nesveika gulti vėlai. Pataisius joms lovas, ji klupdo jas poteriauti. Nors jai mamytė niekad neliopia melstis, ji dėlto žino, kad taip reikia, ir jos lėlės meldžias kiekvieną vakarą. Pati atsiklaupus greta, ji balsu kalba maldos žodžius: „Tėve mūsų, kursai esi danguje... ir duok mums duonos... ir atleisk mūsų kaltes. Amen.“

Irka žino, kad ten yra dar daugiau žodžių, bet niekaip jų neatsimena. Liudvė dabar vis neturi laiko ją pamokyti, o mamytė, jos prašoma, sako, kad kaip ji užaugsianti ir norėsianti melstis, tai ir išmoksianti. Bet kad ji dabar nori, kaip kiti vaikai daro.

[...]

Mamytė tikriausiai neateis sušukuoti jai galvelės nakčiai, nes beveik niekad neateina, viešint ponui Gurskiui. Nė Liudvė neateis, nes turi paduoti vakarienę. O Irka pati dar nemoka šukuotis... Et, dėl galvelės tai niekis, bet vienai taip liūdna.

O gal šįvakar kaip tik mamytė ims ir ateis. Tik vienai vienai minutėlei. Tegu ponas Gurskis skaniai valgo sau vakarienę per tą minutėlę, o mamytė bematant ir pareitų...

Negera mamytė, negera, - skamba giliai giliai Irkos sieloje. – Kad tas ponas Gurskis nebūtų atvažiavęs, ateitų. Kam jis atvažiuoja? Mamytė sako, kad jis geras ir padeda tvarkyti reikalus, bet Irka jo nemyli, nemyli ir nemyli.

Įlindusi į lovele, Irka atsiklaupė ir ėmė melstis.

- Tėve mūsų, kursai esi danguje...

Bet tolimesni žodžiai kažkodėl šį kartą niekaip nesinėrė iš atminties. Tik iš sopamos širdelės gilumos išsiveržė karštas meldimas:

- Dievuli, duok, kad visi tie bjaurūs reikalai galą gautų ir kad ponas Gurskis greit vėl atvažiuotų, ir kad tėvelis greit atvažiuotų. Žvaigždutės, paprašyk! Amen.

[...]

- Mano duktė pradeda truputį kaprizytis, - tarė ponija Sofija, šauniai pažvelgus į Irką.

Irka nieko jau nebesakė per visus pietus. Pavalgiusi ir priėjusi prie motinos padėkoti, ji paklausė:

- Mamyte, ar eisim į mišką, kaip prižadėjai?

- Tai pareina nuo svečio. Paprašyk mandagiai poną Tada, gal sutiks. Eitumėm visi drauge.

- Tegu Irka gražiai mane paprašo, tai gal ir eisiu, - tarė ponas Gurskis.

Visi drauge – tai mažas džiaugsmas Irkai. Kai eis ponas Gurskis, mamytė su ja nei kalbės, nei ką pasakos, tik vis su ponu Gurskiu. Todėl, neatsakydama svečiui, ji tarė motinai:

- Mamyte, mudvi palauksim, kol svečias išvažiuos, o paskui eisim.

- Esi be galo vaišinga ir labai mandagi, Irka, - tarė paraudusi ponija Sofija. – Man labai skaudu turėti tokią dukrelę.

Irka stovėjo nuleidus akis ir nervingai suko aplink pirštelį savo mėlynos priejuostelės galą.

- O kas bus, Irka, jei aš išvažiuodamas vešiuos kartu ir tavo mamytę? Ką?

Irka pakėlė dideles, tamsias akis, kuriose dabar lyg rasos lašai našlelėse žibėjo ašaros ir iš kurių žiūrėjo skausmas, ir žvilgterėjo į poną Gurskį.

- Tamsta neturi teisės... Tamsta – ne tėvelis...

- Oo, ponija Sofija! Dukrelė ne juokais ima tamstą tironizuoti. Atsargiai! Ne veltui taip panaši į tėvą. Aš nuo savęs patarčiau tą spacerį į mišką atidėti kitam kartui, o šiandien, naudojantis liuosu laiku, važiuoti apžiūrėti tų ažuolų, kuriuos tamsta nori parduoti.

- Jei tik tamsta netingi, tai, žinoma, karštai aprobuoju tą projektą ir tuojau liepiu kinkyti arklį.

Tuo tarpu rasos karolėliai taip padidėjo, kad ėmė tekėti nuo našlelių ant Irkos skruostų. Ji išbėgo iš valgomos ir, atsisėdus ant žemos kėdelės savo kambario kertelėje, ėmė tyliai verkti, prispaudus rankes prie kaktos lyg desperacijos paimtas žmogus.

Šatrijos Ragana Irkos tragedija // Sename dvare - V. Vaga 1997. 429, 430, 434, 435, 437 p.

2 tema: Išnagrinėkite V. Kudirkos eilėraštį *Labora!* ir atskleiskite jo idėjas.

Kol jaunas, o broli, sėk pasėlio grūdus
Ir dirvos neapleisk! Tuomet, kada jausi,
Kaip kūns ima stingti, dvasia jau susnūdus,
Vėlu juk prie darbo: nesėsi - nepjausi.

Kol dega krūtinėj šventa ugnis toji,
Kur traukia prie darbo ir duoda tiek vieko,
Jog menkas ir silpnas net milžinu stoji,
O, dirbk, idant neitų ugnis ta ant nieko!

Kol dar idealais, broli, besigėrėsi,
Siek prie idealo, tik doru ir aukšto,
O skubink! Paskui tu... jų išsižadėsi
Dėl trupinio aukso, gardaus valgio šaukšto.

Gyvenimo knygą skaityk laps į lapą,
Nestodams, kad kartais į tinginius kliuves,
Tu nesupelytum ir neitum į kapą
Be likusio ženklų, kad žmogumi buvęs.

O jeigu apilsis sunkiam darbe savo
Ir, nykstant spėkoms jau, nuliūsi, nerimsi,
Tai žvilgtelk ant darbo jaunų draugų tavo -
Vienoj akimirkoj iš naujo atgimsi.

BRUDNOPIS